

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΒΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
& ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β')

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

04/06/2014

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1.

Στο απόσπασμα του Βιζυηνού είναι έκδηλη η ύπαρξη θεατρικότητας. Ενδεικτικά παραδείγματα που επιβεβαιώνουν την παραπάνω άποψη είναι:

1) Η χρήση της σκηνικής μεθόδου («*ἦτον ὠχρὸς καὶ ἔβλεπε περίλυπος ἐμπρὸς του. Ἡ σύζυγός του ἔκλαιεν ἀκουμβημένη εἰς τὸν ὄμον του*») καθώς δίνονται όχι μόνο οι εξωτερικές αντιδράσεις αλλά και η ψυχολογική κατάσταση της μητέρας.

2) Η χρήση διαλόγου («- *ὦ! εἶπε μετ' ἀπελπιστικῆς ἐκφράσεως. ... Μᾶς εἶναι ὅλως διόλου ξένη*»).

3) Η εναλλαγή και η συμμετοχή πολλών προσώπων: «*Ὁ πατήρ τοῦ κορασίου Ἡ σύζυγός του ἔκλαιεν ἀκουμβημένη εἰς τὸν ὄμον του. Ἡ μήτηρ μου ... Ἐγώ! -καὶ ματαιώση τὴν εὐτυχίαν της. Τότε οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ ἠσπάσθησαν αὐτὸ διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ ἀνεχώρησαν μετὰ τῶν συγγενῶν των. Ἐνῶ οἱ εἰδικοί μας μετὰ τοῦ πρωτογέρου εἰσῆλθον καὶ ἐξενίσθησαν παρ' ἡμῖν.*»

4) η εναλλαγή χώρων: («*Ἦδη αὐτὴ ἡ υἱοθέτησις ἐγένετο πανηγυρικῇ. Ἡ μήτηρ μου ἐφόρεσε διὰ πρώτην φορὰν τὰ γιορτερά της καὶ μας ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ... Ἡ εἴσοδος του εἰς τὸν οἶκον μας ἐγένετο*»).

Τα διηγήματα του Βιζυηνού εμφανίζουν γλωσσική ποικιλία. Όπως υποστηρίζει και ο Κ. Μητσάκης, ο Βιζυηνός χρησιμοποιεί τόσο την καθαρεύουσα όσο και τη δημοτική. Η πρώτη εμφανίζεται ως το επίσημο γλωσσικό όργανο της νεοελληνικής λογοτεχνίας η οποία έρχεται να περιγράψει τον τρόπο ζωής και αναπαράστασης των κατοίκων της υπαίθρου (ηθογραφία). Ενδεικτικά παραδείγματα καθαρεύουσας ανιχνεύονται στο κείμενο: η περιγραφή της πρώτης υιοθεσίας «*ἐγένετο πανηγυρική*» και «*ἐν μέσῳ τοῦ περιεστῶτος λαοῦ*» όπου «*παρέλαβεν ἡ μήτηρ μου τὸ θετὸν αὐτῆς θυγάτριον*».

Παράλληλα, ο διηγηματογράφος κάνει χρήση δημοτικής σε σημεία που παρεμβάλει ευθύ λόγο θέλοντας να αποδώσει τον τρόπο ομιλίας των ανθρώπων της υπαίθρου (αληθοφάνεια). Ενδεικτικό παράδειγμα στον διάλογο μάνας - Γιωργή είναι η αντίδραση του παιδιού στη δεύτερη υιοθεσία με τη φράση «*Δός του 'πίσου τὸ Κατερινιῶ*». Επίσης σε δημοτική είναι γραμμένη η απάντηση της μητέρας στην άρνηση του Γιωργή να δεχτεί το δεύτερο υιοθετημένο κοριτσάκι «*Δεν εἶναι ξένο τὸ παιδί! Εἶναι 'δικό μου!*».

Δεν πρέπει να λησμονηθεί το γεγονός ότι ο διηγηματογράφος όταν υιοθετεί την οπτική του παιδιού χρησιμοποιεί απλή καθαρεύουσα. Αντίθετα, όταν αποκτά μὀρφωση μετά την επιστροφή του στην Ευρώπη, η καθαρεύουσα είναι πιο σύνθετη και απαιτητική («*τὰ δάκρυά της ἔρρεον σιγαλὰ καὶ μεγάλα ἐπὶ τῶν ὠχρῶν αὐτῆς παρειῶν*»)

Επομένως, ο τρόπος γραφής του συγκεκριμένου διηγήματος αποκαλύπτει τόσο την ηλικιακή όσο και τη μορφωτική εξέλιξη του αφηγητή. Παράλληλα ο αναγνώστης έρχεται σε επαφή με ένα κείμενο γλωσσικά πλούσιο που προκαλεί το ενδιαφέρον να το διαβάσει μέχρι τέλους.

B2α.

Η οικογένεια του αφηγητή βίωσε περίοδο μεγάλων δυσκολιών. Επί πολλά έτη η μητέρα μεταχειριζόταν διάφορα μέσα, προκειμένου να βοηθήσει την άρρωστη Αννιώ να θεραπευθεί. Το αποτέλεσμα ήταν η κατανάλωση της χρηματικής περιουσίας. Οι συνεπαγόμενες οικονομικές δυσχέρειες «*ἐκορυφώθησαν, ὅταν ἐπῆλθεν ἀνομβρία εἰς τὴν χώραν καὶ ἀνέβησαν αἱ τιμαὶ τῶν τροφίμων*».

Παρά ταύτα η μητέρα προβαίνει σε μία κίνηση απροσδόκητη. Ενώ θα αναμέναμε να απελπισθεί και να πτοηθεί, εκείνη «ἐπηύξησε τὸν ἀριθμὸν μας δι' ἑνὸς ξένου κορασίου, τὸ ὁποῖον μετὰ μακρᾶς προσπάθειας κατώρθωσε νὰ υἱοθέτηση».

Κατόπιν ο αφηγητής παρουσιάζει περιληπτικά την προσήλωση και τη φροντίδα της μητέρας προς την κόρη («Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ μήτηρ μας ἤρχισε νὰ ἐπιδραμεύῃ εἰς τὴν θετὴν μας ἀδελφὴν τόσας περιποιήσεις, ὅσων ἴσως δὲν ἠξιώθημεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἡλικίαν της καὶ εἰς καιροὺς πολὺ εὐτυχέστερους. Ἐνῶ δε μετ' ὀλίγον χρόνον ἐγὼ μὲν ἐπλανώμην νοσταλγῶν ἐν τῇ ξένῃ, οἱ δὲ ἄλλοι μου ἀδελφοὶ ἐτάλαιπωροῦντο κακοκοιμώμενοι εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν μαστόρων, τὸ ξένον κοράσιον ἐβασίλευεν εἰς τὸν οἶκον μας»).

Ὅμως παρά τη μεγαλοψυχία της Δεσποινίως η θετή κόρη «ἀπεδείχθη ἀχάριστος πρὸς τὴν γυναῖκα, ἣτις περιεποιήθη τὴν ζωὴν αὐτῆς μὲ τοσαύτην φιλοστοργίαν, ὅσῃν ὀλίγα γνήσια τέκνα ἐγνώρισαν». Αυτός είναι και ο λόγος που ο αφηγητής παρουσιάζει περιληπτικά την πορεία της ζωής της. Φανερώνεται με αυτόν τον τρόπο η περιφρόνηση του αφηγητή προς την ανώνυμη και την αχάριστη κόρη.

Σε λίγες μόνο λέξεις που κορυφώνουν την περίληψη του χρόνου ο Γιωργής παρουσιάζει το σύνολο του βίου της, προκειμένου να επιταχυνθεί η εξέλιξη της ιστορίας («Πρὶν δὲ κατορθώσω νὰ ἐπιστρέψω, τὸ ξένον κοράσιον ἠϋζήθη, ἀνετράφη, ἐπροικίσθη καὶ ὑπανδρεύθη, ὥς ἐὰν ἦτον ἀληθῶς μέλος της οἰκογενείας μας»).

B2β.

Ὅλος ο διάλογος του Βιζυηνού με τη μητέρα του για το Κατερινιώ λειτουργεί προπαρασκευαστικά και η αρνητική στάση του Γιωργή ως προς το νέο ψυχοπαίδι τελικά ανάγεται σε αφορμή για την εξομολόγηση του αμαρτήματος της μάνας. Η αποτυχία της μάνας να πείσει τον Γιωργή να κρατήσουν το Κατερινιώ την οδηγεί σε ξέσπασμα λυγμών. Η μάνα επιμένει ότι το παιδί, αν όχι βιολογικά, ουσιαστικά όμως και συναισθηματικά είναι δικό της. Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί είναι: α) ότι το πήρε βρέφος στα χέρια της («τὸ ἐπῆρα τριῶν μηνῶν ἀπὸ 'πάνω ἀπὸ τὸ λείψανο τῆς μάνας του») β) το βύζαινε ἔστω και ψεύτικα («καὶ ὁσάκις ἔκλαιγε, τοῦ ἔβαζα τὸ βυζί μου 'στὸ στόμα του, γιὰ νὰ τὸ πλανέσω») γ) το τύλιξε στα σπάργανα των παιδιών της και το κοίμισε στην κούνια τους («καὶ τὸ ἐτύλιξα μὲς' στὰ σπάργανά σας, καὶ τὸ ἐκοίμησα μὲς' στὴν κούνια σας»). Είναι λογικό ότι δεν μπορεί να το ξεχωρίσει από τα δικά της παιδιά. Το συμπέρασμα όμως δεν προκύπτει από λογικές προκειμένες, καθώς απουσιάζει το απλό επιχείρημα «τη γέννησα και επομένως είναι παιδί μου και αδελφή σας». Η αναδρομική αυτή αφήγηση εκφράζει την απελπισία της μάνας που επιτυγχάνεται και μέσω του πολυσύνδετου («καὶ ὁσάκις ἔκλαιγε... καὶ τὸ ἐτύλιξα... καὶ τὸ ἐκοίμησα») και την εμφιατική επανάληψη των αντωνυμιών β' προσώπου (σπάργανά σας, κούνια σας) αλλά και τη συγγένεια της μάνας με το δεύτερο υιοθετημένο κορίτσι. Μέσω της

αναδρομής η μητέρα δίνει πληροφορίες για το Κατερινιώ στον Γιωργή, ο οποίος απουσίαζε στην ξενιτιά κατά τη διάρκεια της υιοθεσίας.

Γ1.

Η Δέσποινα μετά το θάνατο της άρρωστης Αννιώς αποφασίζει να υιοθετήσει ένα κορίτσι το οποίο οι γονείς του αδυνατούν να αναθρέψουν, προκειμένου να ανακουφίσει τις τύψεις της λόγω του ακούσιου αμαρτήματός της. Μετά την αναλυτική αφήγηση του θρησκευτικού τμήματος του τελετουργικού της υιοθεσίας, η Δέσποινα, τα αγόρια, το νέο μέλος της οικογενείας, οι συγγενείς και ο πρωτόγερος φθάνουν στο σπίτι της οικογένειας. Όταν ο πρωτόγερος ρωτά ποιος θα αγαπά το μικρό κορίτσι περισσότερο από τη θετή του μητέρα, ο Γιωργής περιγράφει την άσχημη συναισθηματική κατάσταση των γονέων που αναγκάζονται να δώσουν για υιοθεσία το παιδί τους (*«Ὁ πατὴρ τοῦ κορασίου ἦτον ὠχρὸς καὶ ἔβλεπε περίλυπος ἐμπρός του. Ἡ σύζυγός του ἔκλαιεν ἀκουμβημένη εἰς τὸν ὄμον του.»*), ενώ αναφέρεται και στην άσχημη ψυχολογία της μητέρας που φοβάται μήπως κάποιος από τους παριστάμενους απαντήσει σε ευθύ λόγο (-Εγώ-) ότι αυτός θα αγαπά το παιδί περισσότερο από την ίδια (*«Ἡ μήτηρ μου ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου μήπως ἀκουσθῇ καμμία φωνή -Ἐγώ! -καὶ ματαιώσῃ τὴν εὐτυχίαν της.»*).

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Βιζυηνός αποδεικνύει τις γνώσεις του στην ψυχολογία (**ψυχογραφικό στοιχείο**) καθώς αναφέρεται τόσο στη λύπη των γονέων της ανώνυμης υιοθετημένης κόρης όσο και στην αγωνία της Δέσποινας μήπως ακυρωθεί η υιοθεσία. Όμως κανείς δεν απάντησε στην ερώτηση του πρωτόγερου και οι γονείς του υιοθετημένου κοριτσιού αποχώρησαν (*«Ἀλλὰ κανεῖς δὲν ἀπεκρίθη»*).

Δ1.

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ:

Και στις δύο περιπτώσεις ένα βρέφος-κορίτσι βρίσκεται έκθετο. Στο «Αμάρτημα της μητρός μου» το βρέφος «γεννιέται κοιλιάρφανο» και στη γέννα χάνει και τη μητέρα του. Στο απόσπασμα του

Κονδυλάκη το βρέφος εγκαταλείπεται τη νύκτα στην «κάσσα» που κοιμάται ένας άστεγος λούστρος.

Δεύτερη ομοιότητα η άτυπη υιοθεσία που γίνεται και στα δύο κείμενα. Συγκεκριμένα η μητέρα του Βιζυηνού εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι το δεύτερο κορίτσι είναι ορφανό, για να το πάρει στο σπίτι χωρίς να ακολουθήσει το τυπικό της υιοθεσίας που είχε ακολουθήσει στην πρώτη υιοθεσία. Επίσης ο λούστρος επιλέγει να το δώσει στις δύο γυναίκες (μάγισσα και Σταματίνα) αντί να το πάει στο Βρεφοκομείο.

Τρίτη ομοιότητα τα αισθήματα φιλευσπλαχνίας που νιώθουν οι η μητέρα στο κείμενο του Βιζυηνού και ο Τάσος στο κείμενο του Κονδυλάκη για τα βρέφη.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ:

Πρώτη διαφορά: η μητέρα του Γιωργή αναλαμβάνει να φροντίσει και να αναθρέψει η ίδια το βρέφος που βρίσκει, ενώ στο απόσπασμα του Κονδυλάκη ο λούστρος παραδίδει το βρέφος σε άλλους αλλά αναλαμβάνει ο ίδιος την οικονομική στήριξη της ανατροφής του.

Δεύτερη διαφορά είναι ότι η μητέρα του Γιωργή χαίρεται για την «ατυχή σύμπτωση» της ορφάνιας της Κατερινιώς, αφού έτσι μπορεί να το πάρει χωρίς να βιώσει ξανά το τελετουργικό της υιοθεσίας. Αντίθετα ο μικρός λούστρος προβληματίζεται με το αναπάντεχο «δώρο» που βρέθηκε τη νύχτα στην κάσσα που κοιμόταν, και νιώθει έντονα το οικονομικό βάρος που πρέπει να επωμιστεί για την ανατροφή του κοριτσιού.

Τρίτη διαφορά είναι ότι το Κατερινιώ χάνει και τους δύο γονείς του (κοιλιάρφανο, απέθανε και μάνα του) ενώ στο απόσπασμα του Κονδυλάκη το βρέφος εγκαταλείπεται από τους γονείς του.